

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért, minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... kor. 16.— | nyolczad oldal ... kor. 4.—

A 60 fillér bélyegilletéket a hirdető fizeti.

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Egy kath. tanítóképző értesítője.*

Az előttem fekvő, már külső méreteire nézve is impozáns értesítő a pécsi püspöki tanítóképző-intézet, múlt, 1898—99-iki tanév történetéről, eseményeiről számol be kimerítően.

Érdemes e munkát, már nemcsak azon okból is elolvasni, mert eszmékkel tele tartalmaz ad, de azért is, mert bepillantást enged vetni hazai tanítóképző-intézeteink egyik előkelő helyen álló legjelesebbje belső életére. Megismertet bennünket az intézet átalakítása és újjászervezésétől kezdve, az intézet belügyeinek, fejlődésének kiemelkedőbb részleteivel. Beszél a tanév megindításáról, a segélyezésről, a képző segélyalapjáról, a tanulmány és fegyelemről, az egészségi viszonyokról; megemlékezik a tanszerekről, ünnepelekről, szövegalkotással való érintkezésről, felsőbb hatósági intézkedésekről stb., stb. s mindezekről oly élvezetes és fölötté tanulságos modorban s oly példát adó tartalommal, a mely azt a jőnevi intézetet méltán megilleti.

Tartalmának rövid vázlata a következő: Erzsébet királyné emlékezete; Katholikus népoktatási állandó bizottság és katolikus tanítói egyleteink. Visszapillantás a lefolyt 1898—99-iki iskolai évre; egyházmegyei tanhatóság és tanártestület. Beszél a tanítójelöltek gyakorlati képzéséről; ad szemelvényeket a felsorolt tanítási leczkék közül. Bemutatja a gyakorló-iskola részletes tanmenetét. Szól a könyvtárról, taneszközökről, vizsgálatokról stb., stb. Végül ad tanulságos statisztikai táblázatot.

Az értesítő megnyitó cikke, *Erzsébet királyné emlékezetének van szentelve*, a melyben keresetlen egyszerűséggel, de szívhez szólóan beszél a nemzetet ért ama fájdalomról, melyet a rettenetes gyász hír szele támasztott. Úgy ezen, mint

egy-től-egyig minden cikkéből kiérződik az a nemes törekvés, hogy az egyházmegyének vallásosan és erkölcsösen képzett tanítókat akar nevelni, hogy ezáltal a nemzeti közművelődés terén, az édes hazának hasznos szolgálatokat tegyen.

Az igazgatónak az ifjúság előtt ez alkalommal tartott beszéde valóságos remeklés. Felemel bennünket az a mély, vallásos bölcséleti oktató irány, a mely belőle reánk sugárzik.

Mily más szellemmel szól ezekben is hozzánk: «Be kell látnunk, hogy Isten nélkül nincs rend a világon, hanem szétzúlik a társadalom, mely Isten létét tagadja. A felelősség az Isten szíve szerinti társadalom ellenségeit terheli, kik heves háborút viselnek a keresztény alapokon nyugvó intézmények ellen, melyek annyi vész és vihar között is megvédték, megoltalmazták a pusztulástól a népeket és országokat. — A vallástalanság szüli a féltelenséget a gondolatokban, érzelmekben és cselekedetekben. Megbontja a családot, a keresztény civilizáció ezen alapját, megtagadja a tekintélyt, mely hirdeti, hogy minden e földön Istentől van. Krisztus tanítását az engedelmségről és szeretetről kigunyolja, és a természetes erkölestelenségben nevelt fiatal nemzedékből merénylőket csinál. A vallástalanságnak eme szánalomra méltó áldozatai egyre lázongnak, most pedig tört döftek a legártatlanabb királyné jóságos szívébe. Ez tehát a XIX. század végén a vakmerő istentelenség véres gyümölse. — A vallástalanság szüli a lelki sötétséget, mely miatt sokan nem látják a szabadság szeretetében lakó idealizmust, attól rég, tán örökre megváltak s az önzés és haszonlesés undok martalékaivá lettek. — A nyugtalanság, a bírvágy, és a szenvedélyek teljes felszabadulása is mind a vallástalanságból származnak, mely nem ismer jogot, csak erőszakot, az Isten törvényeit a lelkiismeretben és kinyilatkoztatásban nem tekinti korlátnak, hanem kedvét leli a féktelen hatalmaskodásban — a gyöngéknek elnyomására. A vallástalanság nem

* «A pécsi püspöki tanítóképző-intézet értesítője» az 1898—99-iki tanévről. Közli: Döbrössy Alajos, pécsi székesegyházi t. kanonok, igazgató.

ismer jótéteményeket, csak kegyetlenséget; nem jutalmat, csak áldozatot; nem vigasztalást, csak fájdalmakat; és végződik kétségbeeséssel és a mindent fölforgató nihilizmus- és szocializmussal. Ime hova sülyed a vallástalan ember.

Ettől való félelmünkben szálljunk magunkba, és hívő, legyünk álhatatosak az imádban, hogy kísértetbe ne essünk... ne csak mint tanítók legyünk vallásosak, hanem mint leendő tanítók tegyünk másokat is azokká».

Méltóbb oktatója nem lehet az ifjú tanítónak, mint az, a ki ily hangon szól hozzája:

Az értesítő második cikkelye szintén Döbrossy A. cz. kanonok igazgató *a katolikus népoktatási állandó bizottságról és katolikus tanító egyleteinkről* szól.

A mit e cikkben olvasunk, az mind őszinte, semmit nem leplező, igaz. A mikor megemlékezik a fényről s elismeréssel szól a haladásról, ugyanakkor nyíltan beszél az árnyakról is. Bevallja őszintén, hogy sok történt, a mit méltán vívmánynak mondhatunk, de korántsem annyi, mint a mennyi kívánatos lett volna, hogy a katolikus népiskolák kérdésének még megoldásra várakozó nehéz problémái, megoldhatók és tanügyi bajaink alaposan orvosolhatók lettek volna.

Lelkesedéssel ír a kath. népoktatási állandó bizottságról: «Az intézmények életrevalósága attól függ, hogy szervezetük, melyen alapszanak, bír-e azon képességgel, a céltudatos tevékenységet nemcsak megindítani, hanem a közreműködő személyek és körök egyesítése mellett, a megindult mozgalmat a kijelölt cél felé irányítani is.

Az egységben rejlő erő és egyöntetűség határait bámulva szemléljük a kath. Anyaszentegyházban, a tudományos társulatok és egyesetek tevékenységében, a társadalom minden osztályában, a hol öntudatosan, pozitív elvek alapján szolgálják a közjót, a tudományt és közöserővel munkálkodnak az emberiség jólétében. Én ezen meggyőződésemből következtetem a kath. népoktatási állandó bizottság föllállításának és szervezésének szükségességét. Mert valamint a lelki életben szükségünk van lelki vezérre, hogy kedélyvilágunk mozzanatait figyelemmel kísérje, ellenőrizze és benne azt a gyönyörű harmóniát létesítse, mely földi és égi boldogságunk alapja; mert valamint a tudományok és szépművészetek fejlesztése bizonyos irányelvek és megmásíthatlan törvények keretében történik, hogy a tudomány az emberiség közkinésévé és józan haladásának úttörőjévé lehessen; mert valamint a társadalom legkisebb rétegét, mely-élni és fejlődni akar, nem képzelhetem a nélkül, hogy főállását az összetartásban rejlő erkölcsi erő hatalmával biztosítani ne törekednék: úgy nem tudom elképzelni, hogy nemzeti életünk roppant organizmusában a kath. népiskolai tanügy terén oly intézmény híjával legyünk, mely törekvéseink éltető eleme, jogaink védelmében tanácsadónk, azok visszaszerzésében őszinte szövetsége-

sünk, kétes esetekben kalauzoló vezéresillagunk legyen! — **Ezen intézmény a kath. népoktatási állandó bizottság**». Világos látással ír s nagy tudással mutat hibáinkra.

«A püspöki elaborátum a kath. népiskolák kül- és belsejében ez idő szerint még mindig irányadó lévén: a gyakorlati életben ennek alkalmazását illetően oly föltűnő ellentétekre találunk, melyek nemcsak a célt, melyért az elaborátum készült, veszélyeztetik, — hanem minden törekvésünket és fáradozásunkat is meddővé teszik.

A tantervek és utasítások alkalmazásában lépten-nyomon észlelhető eltérések, sőt sok esetben az elaborátum intencziójával homlokegyenest ellenkező fölfogások, több helyütt igen megnehezítették iskoláinknak sikeres továbbfejlődését.

Tanítóképző-intézeteink habár a fejlődésnek azon fokára emelkedtek, melyen kevés kivétellel mint négy évfolyamú intézetek az igényeket minden tekintetben kielégítik, mégis nem lehet tagadni, hogy megfelelő tantervről gondoskodva nincsen. Az elaborátum három évfolyamú képezdek tantervét nyújtva, midőn pl. a pécsi tanítóképző-intézet 1889-ben négy évfolyamúvá lett, az állami képzők tantervét kényszerültem fölhasználni, természetesen a kath. érdekek és elvek következetes figyelembe vétele mellett.»

Szól a tankönyvek kérdéséről is és elismeréssel említi a *Szent-István-Társulatot*, a mely társulat ez irányban oly üdvösen munkál.

Az érdekes könyv ismertetését folytatjuk.

Mily viszonyban áll a mértan a számtanhoz és mennyi lehet a tananyag az előbbiből a nép szükségéhez képest?

V. osztály.

Ezen osztályban a mértani oktatás tanczélja a még szükséges mértani fogalmak megismeretése, továbbá a területeknek s a testek fölületének kiszámítása. Az előző évfolyamban szerzett ismeretek átsimlése után szemléltetjük a használt s már ismert mértani testeken az élet, csúcsokat, a párhuzamosságot. Majd fölmutatunk 2—3 különböző nagyságú kockát s négyzet alapú oszlopot, hengert stb. s levezetjük szemléltetéssel, hogy az alak nem függ a nagyságtól, szintől, hanem az ismérvektől s rávezetjük a szemléltőt a hasonlóság megismerésére. A terület számításnak a négyzetből kell kiindulnia. Megismertetjük a területmérés egységét, mértékét, a négyzetet. Területet területtel lehet mérni. Rajzolunk meghatározott nagyságú négyzetet s papirból kivágunk egy dm^2 -t, melyet azután az alapvonal fölé egy sorban annyiszor viszünk reá, a milyen hosszú az oldal dm -ekben. A négyzetlap helyeit megjelöljük. E sor fölött annyi hasonló négyzetsort rajzolunk, a milyen hosszú a négyzet függőleges oldala. Így azután levezetjük a négyzetterület kiszámításának tételét s példákkal alkalmazzuk, gyakoroljuk.

Ugyanilyen módon szemléltetjük a téglalap területének kiszámítását is s gyakorlati példák megfejtésével alkalmazzuk. A területmérés ezen fokán meg kell már ismertetni, hogy a milyen négyzetekben óhajtom tudni a területet, olyan nevű hosszúságmértékkel mérem meg a szükséges oldalakat. Ugyszintén be kell taníttatni a területmértékek egymással való viszonyait, kiindulva a m^2 -től lefelé s fölfelé a km^2 -ig, hogy a váltószám ismerésével tudja az átszámításokat.

A négyzet- és téglalapterület kiszámításának ismerete után igen könnyű a kockának s az oszlopnak fölületét (köpönyegét) kiszámítani. Természetes, e tantételt is szemléltetéssel kell levezetni, a mi az eddigiek ismerete után a lehető legkönnyebb.

Ezek után következik a háromszögek területének kiszámítása. Ez már nehezebb, de a megfelelő szemléltetési eljárással ép úgy érzékeltethető, mint az előbbieket. Megismertetjük az egyenlő oldalú és egyenlő szárú háromszögeket. Ez utóbbiakat igen szépen szemléltethetjük, ha a négyzetnek egyik, vagy mind a két s ha ugyancsak a téglalapnak mind a két átlóját meghúzzuk. Megismertetjük, hogy e háromszögek mindegyikének csúcsa az alapvonal közepének irányában van s ha a csúcsot s az alapvonal felezési pontját egyenes vonallal összekötjük, a háromszög magasságát kapjuk. Mielőtt a háromszög területének kiszámítására áttérnénk, rajzban s papírból való kimetszéssel szemléltetni kell ezt a tantételt, hogy minden háromszög vagy egy négyzetnek, vagy egy téglalapnak a fele, mert alapja mindig valamelyik négyszögnek alapja, magassága pedig valamelyik négyszögnek függőleges oldala. A gyermek előtt egy átlóval felezzük a négyzetet s a téglalapot. Az így nyert háromszögnek alapja ugyancsak alapja a négyzetnek s a téglalapnak is, de a magassága most nem huzható meg a csúcsból, mert összeszik a függőleges szárával, mely a négyzetnek s a téglalapnak is egyik függőleges oldala. Most az ismert tantétel alapján kiszámítom úgy a négyzetnek, mint a téglalapnak területét s e területnek fele lesz a háromszög területe is. Így szemléltetéssel könnyen megismertetjük a háromszög területének kiszámítását, főképp úgy, ha gyakoroljuk rajzolással, hogy egy háromszöget alakítson át olyan négyszöggé, melynek alapja a háromszög alapjával, a háromszög alapjának 2 végpontjára huzott függőleges vonal, mint a négyszög oldalai a háromszög magasságával legyenek egyenlők s e két függőlegest a háromszög csucsán keresztül egy az alap-párhuzamos vízszintessel összekötjük.

A háromszögek területének kiszámítása után okvetlen megismertessük a különoldalú négyzög területszámítását. Ha a háromszögek s ennek területszámítása között kellene választani, a külön oldalú négyzög területszámítását tartanám fontosabbnak, mert a gyakorlati élet igen sok alkalmat nyújt ennek alkalmazására. Van e terület-

számításnak egy igen könnyű, praktikus és biztos módja, mely szükségtelenné teszi a szabálytalan területnek háromszögekre való fölosztását. Szemléltetése végett rajzoljunk a táblára meglehetősen pontossággal egy különoldalú négyzöget, melynek alapja 8 dm. átellenes, de vele párhuzamos hossza 6 dm, a két szélesség (összehajolva) 4—4 dm. Ez idom ugyan nem igazi szabálytalan négyzög, hanem trapéz, de az első szemléltetésre jó. Ez idomon szemléltetem, hogy a szélességek egyenlők, tehát egyenlővé teszem a két hosszúságot úgy, hogy 8 dm.-ből 1 dm.-t hozzátoldok a 6 dm.-hez s így mindkét hosszúság 7 m. lesz, vagyis az idom átváltozott téglalappá. A rajzon szépen be lehet bizonyítani, hogy a mennyi elesett az egyik végén, annyival szaporodott a másikon s így a terület nem változott. Ezután a szélességeket is különbözőkké kell rajzolni s hasonló módon egyenlővé tenni s a szemléltetéssel levezetni, hogy a szabálytalan négyzög területét következőképp számítjuk ki: a két hosszúságot, két szélességet külön-külön összeadjuk, azután felezzük, mi által egyenlő hosszúságot s két egyenlő szélességet nyerünk, azaz a szabálytalan terület átváltozott téglalappá, melynek területét azután az ismert tantétel alkalmazásával könnyű kiszámítani.

Ez volna az V. osztály mértani anyaga, mely, az előző évfolyamoknál elsorolt mértani fogalmak megismerése s a jól kezelt szemléltetés alkalmazásával elvégezhető.

Veszprém. *Gubicza Lajos.*

(Folytatása következik).

A betűk tanításának sorrendje.

Miután betűink fejlődésének legelső lépésője: a nyomtatott nagy betű; s miután az olyan tanulmányi tárgynál, mint a betű-ismertetés, fölöttebb fontos, hogy a gyermek szellemét a fejlődés lépésőzetei szerint vezessük: *a gyermek szellemi követelményeinek teszünk eleget, ha az olvasás és írás tanítását a nyomtatott nagy betűkön kezdjük.*

II. Ennek a tételnek az igazságát más alaptörvények is bizonyítják, s így alkalmazását sürgetik és kívánják is.

A tanítás alanyiségának alaptörvényeit figyelembe kell vennünk a betűk megismertetésénél; ezek: 1. közelebbiről haladjunk a távolabbira; 2. egyszerűről a összetettre; 3. könnyebbről a nehezebbre; 4. ismertről az ismeretlenre.

Az I. pont végeredménye tulajdonképen nem más, mint a közelebbiről a távolabbira való haladás. A mint ezt már mondtuk is: a nagy betűket azért kell legelőször tanítani, mert ezek közelebb állanak a kis gyermek szelleméhez, mint a később fejlődött betűk; ezekre tehát a nagy betűkről kiindulva kell megtanítanunk a gyermeket. Csakis így haladunk a gyermek szellemi igényei szerint a közelebbiről a távolabbira.

Az egyszerűről az összetettre való haladás a betűk ismertetésénél teljesen egybevág az utána következő elvvel: könnyebbről haladjunk a nehezebbre. Itt tehát egyszerre is tárgyaljuk.

Betűink közül — melyek tudvalevőleg latin betűk, vagy azok összetetelei — a nagy nyomtatott betűk a legprimitívebbek. A mint az e fejezet kezdetén közölt töredék-táblázat mutatja, a főniciai, ó-héber és régi görög betűk egyes vonalakból összeírott primitív jegyek; az újabb görög és az ebből származott latin nagy betűk már stilizált alakok; a latin nagy betűknél már erősen dominál a félív. De mennyivel egyszerűbbek stílus tekintetében a belőlük származott kis betűknél!

A nagy betűk, pár kivétellel, egyenes vonalakból állanak; a kis betűk, az *i, l, k, v* és *z* kivételével, mind ívezettek. A ki járatos a művelődés történetében, tudja, mily óriási fejlődési fokozat van az egyenes vonalakból összerótt és a félíves stílus között. De laikus embernek is csak erősebb megtekintésébe kerül, hogy megállapítsa, hogy a nagy betűk egyszerűbbek a kis betűknél.

De a nagy betűk általában kevesebb jegyből is állanak, mint a kis betűk; a melyek pedig többször állanak, stílusuk fölöttébb könnyűvé teszi emlékezetben való tartásukat. Pedig akkor, mikor a betűk megismertetéséről van a szó, ez a kérdés döntő szerepet visz.

A nagy betűk mind egyenlő nagyok és egyenlő fekvésűek; a kis betűk e tekintetben már nagy különbségeket mutatnak. Egyszerűség tekintetében tehát itt is a nagy betűké az elsőbbség a belőlük származott kis betűk fölött.

Íme a táblázat:

Az *a, á, d, e, é, g, gy, j, k, m, n, ny, p, t, ty* betűk az első pillanatra is nehezebben fölfoghatóknak tűnnek föl, mint édes anyjaik, a nagy betűk. Részint, mert több és komplikáltabb jegyből állanak, részint stilizáltabbak, részint pedig, mint a *j*- és *p*-nél, fekvésük, a betűk között elfoglalt helyzetük okozzák a nehézséget. A *b, f, h, r* kevesebb jegyből állanak ösüknél, de finomultabbak, fejlettebbek s sokkal könnyedebbek, mint nagy alakjuk, s ezért a gyermek fölfogásának nehezebbek. Nézzük csak a *B* és *b, H* és *h, R* és *r* alakját; hasonlítsuk össze ezeket és a többieket a nagy ABC-vel s szembeszökőleg látni fogjuk azt az igazságot, hogy kis betűinek legnagyobb többsége összetettebb, fejlettebb és finomultabb, mint a nagy betűk. E tekintetben a *C, Cs, I, O, Ó, U, Ü, V, Z* és *Zs* teljesen hasonlóak lévén kis alakjukkal, kivételt tévesznek; az *L* és *Ly* alakja pedig összetettebb a kis *l*, és *ly*-nél. Ezen egy kivétellel és a pár megegyezővel szemben áll az *abc* legnagyobb többsége, a mely még összetettebb és finomultabb a nagy alakoknál. S így ha azt mondjuk, hogy a betűismertetésnél a nyomtatott nagy betűkkel kell kezdenünk a tanítást a kis betűkkel szemben, a gyermek szellemének kedvező dolgot állítunk,

tehát a tanítás eredményessége érdekében cselekszünk.

Am ma az írott betűk állanak mindenütt a nyomtatott betűk előtt az ismertetésnél: előbb ismertetjük az írott kis betűket a nyomtatott kis betűknél; előbb az írott nagy betűket, mint a nyomtatottakat. Ez a körülmény szükségessé teszi, hogy az írott alakokat külön is összehasonlítsuk az egyszerűség tekintetében a nyomtatottakkal; habár a betűfajok keletkezésének kimutatása e tekintetben is eleget magyaráz. Meglévő állapotokat ostromolván, szükséges s minden oldalról való, többszörös megvilágítás.

Hogy a *cursiv* kis betűk általában komplikáltabbak a közönséges, nyomtatott kis betűknél, első pillanatra is észrevehető. Pl. *i, i, n, n, v, v, l, l*, stb. Igen természetes tehát, hogy ha az egyszerűről akarunk az összetettre menni, akkor előbb kell tanítanunk a közönséges kis betűket, s csak utánuk következhetnek a *cursiv* betűk, mert ezek az *a, á, a* kivételével összetettebbek és stilizáltabbak.

Azt pedig már tudjuk, hogy az írott betűk a *cursiv* betűkből származnak; és pedig úgy, hogy az írás folyékonyága érdekében minden *cursiv* betűt egy összekötő vonallal látták el. Így lett az *a*-ból *a*, a *b*-ből *b*, a *c*-ből *c* stb.

A nyomtatott nagy betűk meg a nyomtatott alakok cifrázottjai: díszbetűk.

S ma mégis előbb tanítjuk az írott kis betűket, utánuk a nyomtatottakat; ez után ismertetjük az írott nagy betűket, s csak legvégül a legegyszerűbbeket: a nyomtatott nagy betűket. Hogy ez a menet nem követi az egyszerűről az összetettre, tehát a könnyebbről a nehezebbre való haladás útját, az az eddigiek alapján világos. De még azt sem mondhatjuk, hogy ennek a fontos parancsnak rendszeres megfordítottját követjük. Hiszen akkor az írott nagy betűkből kiindulva, az írott kis betűkre kellene mennünk; innen, a *cursiv* betűkön át, a nyomtatott kis betűkre, s csak legvégül juthatnánk a nyomtatott nagy betűkhöz. Ma egy zeg-zugos labirinton vezetjük át a gyermeket. Kiindulunk a betűk fejlődésének és szerkezetének negyedik fokozatáról (írott kis betűk; minden egyes megismertetett betűnél visszaugrunk a második fokozatra (nyomtatott kis betűk); közben, minden ismertetés nélkül előjönnek a *cursiv* betűk (harmadik fokozat). Ezen épen nem egyenes út után, nem a nyomtatott nagy betűkre lépünk, hanem a hatodik fokozatra (írott nagy betűk), s csak legvégül ugrálgatunk vissza minden hatodik fokozatú betű megismertetésekor az első fokozatú betűkre, a nyomtatott nagy betűkre.

Azt hiszem, ennél zeg-zugosabb utat egyetlen tantárgynál sem követünk; a közelebbiről a távolabbira, az egyszerűről az összetettre, tehát a könnyebbről a nehezebbre való haladást jobban arcul nem csapdossuk sehoh, mint itt, oktalanabul fittyet nem hányunk, mint az írva-olvasás tanításánál. S mindezt csak azért, mert a német

mintánál így láttuk. Hogy nékiek okaik voltak (épen az ő miattuk annyiszor megsértett elvekre való tekintetből) ezen út követésére, mert betűik alakja ezt az utat parancsolta, — nekünk pedig a mi betűink ellenkező utat parancsolnak, azzal akkor, abban az átültetési mániában szenvedő korban s a szükség parancsolta gyors munka közben nem törődtek.

Ez meg is boszulta magát. Igen sok irni és olvasni tudó ember, a ki különben az iskolát látogatta, ennek a zeg-zugos utazásnak, köszönheti ebben tudatlanságát; a rosszabb íráskor és a gyöngébb olvasási képesség szintén ebben leli bizonyos fokig a magyarázatát.

Mert hát az alanyi módszer *fokozatosságot* kíván. Ezt komolyan, nagyon komolyan kell venni, mert ez nem frázis, hanem a gyermek szellemi életének élő törvénye, a mely a vele ellentétbe jövő szellemmel érezteti a megtorlást. A mai út pedig esodálatos módon sérti a fokozatosság törvényét. Ha ezt a törvényt pontosan követni akarjuk, a következő menetet kövessük: *tanítsuk először a nyomtatott nagy betűket; utánuk ismertessük meg a nyomtatott kis betűket; ezek után, a cursiv betűket átmenetül használván, az írott kis betűket ismertessük meg; s csak legutoljára kerüljenek ismertetés alá az írott nagy betűalakok.*

Esztergom.

Dreiszigler Ferencz.

(Folytatása következik.)

A kath. népoktatás fejlődése 1848-tól máig.*

Az 1870—71-iki tanévben tíz helyen póttanfolyam állított föl, ezek azonban nem eredményeztek kellő sikert. Mindazonáltal a hivatalban lévő tanítók képzettségének fokozatos művelődésére más egyéb intézkedés is történt. A többek közül a «Néptanítók Lapja»-t minden egyes tanítónak megküldte a miniszter. Az ország különböző vidékein pedig torna és ipartanfolyamokat nyitott.

A 70-es évek elején a tanítók anyagi helyzetének javításáról is bőven lett gondoskodva.

A 482355 forintos tőkével bíró Széchenyi-Kolonich-féle alapítványból nyer évenként 323 tanító személyenként 63 frtnyi segítséget. Báró Sina tízezer frt. alapítványból 6 tanító 100—100 frtot, s két tanító árvája 36—36 frtot. Továbbá Simor hercegprímás, Ranolder veszprémi, Roskoványi Agoston nyitrai, Schuszter K. kassai, Fogarassy erdélyi püspökök és Haynald kalocsai érsek, s még számosan tettek nagyobb szerű alapítványokat hivatalban lévő tanítók fölsegítésére.

Ezen kívül közös adakozásból több emberbaráti intézet keletkezett, melyek mind hozzájárultak kulturális intézményeink fejlődéséhez.

Eötvös József, nagynevű és áldott emlékü miniszter, 1871-ben elhunyt, utódja Pauler Tivadar lett rövid ideig. Intézkedései közül megemlíten-

dők röviden, hogy minden állomást pályázat útján töltesse be.

Megalakította továbbá a közoktatási tanácsot, hogy a hozzá intézett, vagy útasított törvényjavaslatok, rendeletek s különféle tanügyi kérdések felett véleményt mondjon, tanterveket, útasításokat, s rendszabályokat készítsen, illetőleg módosítson és tankönyveket, taneszközöket bíráljon stb. Ez intézmény máig is fennáll.

Pauler rövid minisztersége után Trefort Ágoston következett, ki lázas tevékenységet fejtett ki, különösen mintaszerű építkezésekben, továbbá a közoktatás és közművelődés terén. Oly sokat tett, hogy ily szűk keretben lehetetlen bő tevékenységeit mind felsorolni és csoportosítani.

Mint említém, Trefort igen sokat építkezett, s főcélja volt, a különféle intézeteket megfelelő díszes épületekben elhelyezni. Ez rengeteg költségbe került, amit sokan föl is róttak neki, mert egyszerűebb, olcsóbb építkezés mellett többet fordíthatott volna egyéb tanügyi célokra.

Sok elemi és polgári iskola, tanítóképző és középiskola, a tudományos és műegyetem mind nagyszerű épületeket nyertek, s ezek felszerelése minden igényeknek megfelelő.

1875-ben megalkotta a *tanítók orsz. nyugdíj-intézetét*, a mely ma már nagy és terebélyes fává nőtte ki magát és áldja alkotóját.

1876-ban a megyei iskolatanácsosok helyébe a törvényhatósági közigazgatási bizottságokat illesztette be a 68-iki törvény intézkedésével szemben. A 14-ik t.-cz-be fölvette az iskolai közegészség ügyet.

Az 1879. évi 18. t.-cz. a magyar nyelv tudását a tanítókra kötelezőnek és minden iskolában tanítandónak rendeli.

Az 1887. évi 27. t.-cz.-ben a kötelező himmlőoltás iránt intézkedik kellő szigorral, s ez ma végre is van hajtvva.

Az 1876. évi 28. t.-cz. alapján a tanfelügyelőségeket ujonnan szervezte, s többféle utasításokat készíttetett.

A népiskolai tantervet ujonnan átdolgoztatta. A tanítóképző intézetek évfolyamait háromról négyre emelte, mely intézkedést a kath. tanítóképzők négy évfolyamra emelése is nyomon követte. Tankönyveket bírálat útján engedélyezett. A tanítók számára torna, kertészeti s ipar és 79-től magyarnyelvi póttanfolyamokat rendezett.

Óvók és óvónőképzőkről társadalmi úton gondoskodott, de anyagilag segítette az intézeteket, melynek terjesztését törvény hiányában az «Orsz. kiseddóvó egyesület» vette kezébe, valamint a közművelődési egyesületek is ebben hathatósan közreműködtek.

A *tanítótestületeket* szervezte, s 71-ben a második, 78-ban a harmadik egyetemes gyűlés tartott meg. 1883-ban összehívta az *orsz. képrisleli gyűlést*, melynek megtartása és munkálkodása a kath. tanügyre és a kath. tanító egyletekre is nagy hatással voltak.

Megalapította továbbá az *orsz. tanszerműze-*

* 200 frt arannyal jutalmazott pályamunka.

umot 1876-ban. Iskolai takarékpénztárakat létesített.

Az 1875-ben létesült *Eötvös-alapot* hathatós pártfogásában részesítette, a mely ma már nagy tőkével rendelkezik, s nagy jótétemény a hazai tanítóságra nézve.

Ezt követte 1883-ban az «*Orsz. kath. tanítói segítő alap*» létrehozatala, mely célra a nmélt. püspöki kar nyomban húszezer frtot adott össze és szervezte az alapot. 1888-ban már 65.139 frtnyi tőkével rendelkezett, s ösztöndíjra 1750 frtot fordított évenként.

Trefort Agoston 10 éves minisztersége alkalmából a tanítók közös adakozásából s többek tetemes hozzájárulásával létre jött a «*Tanítók árca-háza*».

Hasonlókép a kath. orsz. tanító segítő-alap jövedelmének egy tizede az alapszabályok értelmében egy kath. tanító árvaház létesítésére fordítani határozatott.

Vácson, Csávolszky kanonok buzgólkodására a kántortanítók középiskolába járó gyermekei számára tápláló intézet létesült.

Közművelődési és emberbaráti célokra is sok alapítvány esik Trefort miniszterségének idejére. Simor, Bönnáz, Haynald nagyszegű alapítványokat tettek az általuk alapított intézetek javára. Ezen kívül többen voltak, kik százezrekre menő vagyonukat hagyták közművelődési célokra. Így jöttek létre a különböző közművelődési egyesületek is, melyek közül ma már legkiválóbb és legvagyonosabb az «Emke». Ezek nem magyar ajkú vidékeken működnek áldásosan magyar nemzeti szempontból kulturális intézményeink fejlesztése és segítése által.

Trefort után Gróf Csáky Albin lett a vallás- és közokt. miniszter.

Gróf Csáky miniszter főtörekvése volt az iskolák beléletét emelni és azok felett a felügyeletet hatályossá tenni, — a tanítók anyagi helyzetét javítani s ezek részére méltányosabb nyugdíjat biztosítani. Az ő idejében alakult meg a képző tanárok egyesülete.

Az 1889. év 6-ik t.-cz. rendelkezik a tanítók és tanítójelöltek katonai kedvezményeiről, s később az önkéntesség a tanítókra is kiterjesztetett.

Az 1891. XV. t.-cz. a kisedővásról intézkedik kötelezőleg, mely legnagyobb vívmánya Csáky miniszternek. Ezen kívül állandó gyermek-menedékházak kötelező föllállítása is törvényileg elrendeltetett kisebb községekben.

Népoktatási törvényeink között a tanítókra nagyfontosságú az 1893-ik évi XXVI. t.-cz. mely a tanítók fizetésének 400 frtra leendő kiegészítésére államsegélyt nyújt — a felekezeti iskoláknál is — ott, ahol ezt megokolt szegénység, vagy egyéb megterheltségből kifolyólag ezt az illető iskolafentartó hitközségek maguk erejéből meg nem tehetik és ezt a kormánytól kérelmezik.

A nmélt. püspöki kar az államsegély kérel-

mezhetésére az igényjogosult hitközségeknek beleegyezését adta, hangsúlyozva mindenkorra az iskola kath. jellegének szigorú megőrzését.

Ugyancsak a 93-ik évi t.-cz. elrendeli minden tanítónak az 50 frt. ötödéves korpótlék megadását az iskolafentartók részéről, melyet fizetési képtelenség esetén itt is meg ad az állam. A tanítói fizetések pontos behajtásáról is e t.-cz. szigoruan intézkedik.

Grezd.

Csizmadia Aladár.

(Folytatása következik.)

IRODALOM.

Katholikus Pedagogia. Folyóirat, szerkeszti és kiadja Gyürky Ödön. A tudományos füzett tartalma: Irányzatosság a középiskolai történettudományban. Irta Olasz József dr. — Kornélia kincsei. Az ifjúsági olvasmányokról. (Fololvastatt a Budapesti Katholikus Körben.) Irta: Vince József dr., k. t. r. főgimnáziumi tanár. — Angol nevelés és jellem. Irta: Antonides. — Ifjúságunk iskolai és házi nevelése. Irta: Pachinger Alajos dr., k. t. r. főgimnáziumi igazgató. — Mária-kongregációk középiskoláinkban. Irta: Kövesdy Jenő dr. — Nagy Németország néhány internátusa. Irta: Hirling Antal áldozár és nevelő. — Századvégi szemle. Irta: Antonides. — Irodalom. (Dr. Piszter Imre: Szent-Bernát clairvauxi apát élete és művei. — Dr. Natter Antal. — Pauer Imre: A lélektan alaptanai. n. — o. —) — Vegyesek. — Beküldött művek. — A Katholikus Pedagogia célja a neveléstudományt kath. szellemben ápolni, fejleszteni, különös gondot szentelve a kath. középiskolázás ügyének, érdekeinek. Megjelenik 12 füzetben, 40—42 ivnyi terjedelemben. Előfizetési ára: egész évre 8 korona, félévre 4 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII. ker., Pál-utca 7. szám, II. em. 37. — A buzgó és tudós szerkesztő nagy munkával, sok gonddal tartja fenn a szakfolyóiratot, melynek gazdag tartalma időről-időre nagyobb elismerésre és támogatásra tarthat igényt. Fölvívjuk ismételten a kath. népoktatási intézetek élüljáróságait, a hazai kath. tanítóegyesületek vezetéségeit, hogy e folyóiratot az iskola, illetőleg az egyesületek könyvtára részére megrendelni szíveskedjenek.

VEGYESEK.

Legyünk óvatosak. A kath. iskolaügy munkásait kötelességszerűen figyelmeztetjük a *Székelly Tanügy* paedagogiai folyóirat szigorú megítélésére, a melynek czimlapján kath. tanfériak nevével is találkozunk, de a tartalomban sok tekintetben ellentétes irányt találunk az igaz kath. tanfelügyelő szemben. Továbbá a «Pécsi Közlöny» nyomán mi is fölemeljük tiltakozó és figyelmeztető szavunkat egy merénylet ellen, a melyet Baranyamegye királyi tanfelügyelője intézett Baranyamegye katolikus iskolái és tanítói ellen. Rövid az eset, de tanulságos és jellemző. Salamon József baranyamegyei kir. tanfelügyelő még a múlt hó 23-án rendeletet intézett a községi előjáróságokhoz, a melyben ezeket fölhívja, hogy a Pécssett megjelenő «Néptanoda» című iskolai «szaklapot» az iskolai alapvagyon jövedelméből a község római katolikus iskolája tanító-könyvtára részére már az 1900. évtől kezdve állandóan rendeljék meg és hogy erről a rendelésről az előjáróságok neki, a kolportör-tanfeligyelőnek 15 nap alatt jelentést tegyenek. A «Pécsi Közlöny» igen szelíden ezeket jegyzi meg erre a fura rendeletre: «Tehát miniszteri ajánlat folytán a kir. tanfelügyelő fölhívja a községet, hogy az iskolai alapvagyonból rendelje meg a «Néptanodát» róm. kath. iskolák részére! Irigylendő intézkedés egy

kiadóra nézve. De mi azért nem irigyljük. Hanem kötelességünk megjegyezni, hogy ha már annyira terjed a kir. tanfelügyelő joga a sokszor tisztán katolikus község iskolái alapvagyonával szemben, nem terjedhet ki ezen joga annyira, hogy katolikus iskola tanítói könyvtára részére rendeltesse meg azon Néptanodát, mely 32 évi működésén át mindig ellenséges magatartást követett minden katolikus jellegű tanintézettel szemben és hangsúlyoznunk kell, hogy azon esetben, ha egyik-másik község ezen sajátosság megrendelést eszközölné, r. k. iskola tanítója e lapot nem fogadhatja el. S így kárba vész azon pénz, melynek törvényes célja az is, hogy községi iskola nem lévén, a felekezeti iskola segélyezésére fordíttassék. Lám, semmi ellenvétést sem tettek a római katolikus iskolák részéről akkor, a mikor ugyanazon kir. tanfelügyelőség Laubheimer földrajzi taneszközét rendeltette meg ugyanazon iskolaalapot terhére római katolikus iskolák számára. Ez törvényes, reális, hasznos dolog volt. De minék bevinni, illetve befogadni a római katolikus iskolába, melyet amúgy is annyi ellenség özönlött körül, még egy trójai lovat is? Hogy mi a Néptanoda, igazolja legutóbbi számában, midőn a «Vegyesek» között a kath. tanügyi tanácsnak az állami tanképesítéssel szemben elfoglalt álláspontját itéli meg. Tudatlanságból, a vagy egyenes roszindulattal ezt meri kérdeni. És mióta képezi a tanítóképzés az egyházak jogát. Na hát ilyen paedagogiai lapot kath. iskoláknak hivatalból ajánlani vastag tapintatlanság egy kir. tanfelügyelőtől.

Szerkesztő változás. Az Egerben megjelenő «Népközlöny» vezetésétől az eddigi felelős szerkesztő: Breznay Imre tanítóképző-intézeti tanár megváltván, helyette a szerkesztést Kalovits Alajos egri róm. kath. tanító vette át, ki a lapnál eddig főmunkatárs volt. A lap társszerkesztője Róvó Lajos Kompoli római katolikus tanító. A lap programja marad a régi.

A pilis-szentléleki (Hutta) róm. kath. iskola karácsonyfája. A magyar turisták egyesületének budapesti osztálya f. hó 7-én nagy örömet szerzett iskolánk tanulóinak: 12 szegény fiút és 12 leányt ruházott föl. Fogadják érte mély köszönetünket. Isten fizesse meg jóságukat! Kevés helyütt történik az is, hogy az iskolás-gyermekek évről-évre jótéteményben részesüljenek: népünk ezt nem mondhatja, mert gyermekeik, kivétel nélkül, az úgynevezett «iskola-alapból» el vannak látva a szükséges tanszerek és tankönyvekkel is, a mi szintén nagy hálaóra kötelezi őket a jótévköir. Kelt Szentléleken, 1900. január 14-én. *Skladányi Jenő*, ktanító.

Találkozó czéljából néhány volt osztálytársam föl szólítására, kérem azon volt tanulótársaimat, kik a csik-somlyói képezdeben a III. osztályt az 1891/92. tanévben végeztek, valamint azokat, kik az 1892/93. tanévben velem képesítésre állottak, hogy legkésőbb f. évi márcz. 1-éig jelen tartózkodási helyüket velem tudassák. Azután bővebb értesítés megy. Budapest, (V., Csáky-utca 7. sz.) 1900. január 6-án. *Huszár Zoltán*.

Gyermekek korcsmázása. Pestmegye közgyűlésén Lévy Mihály indítványt terjesztett a törvényhatóság bizottsága elé, a melyben szigorú intézkedést kért a serdületlen gyermekek korcsmázása ellen. A vármegye közgyűlése egyhangulag elfogadta az indítványt.

Szerkesztői üzenetek.

Z. 1. Arra nézve nem ismerünk szabályokat, hogy a kántortanító hivatalból tagja volna az iskolaszéknek, hanem a rendszabályok §-a értelmében a tantestület által választott tanító képviseli a tanítói kart és e minőségében egyenlő jogon vesz részt az iskolaszék ülésein. 2. A hitoktató urak rendes tagjai a tantestületnek s így a tantestületi képviselő-választásában szavazati joggal bírnak. — **S.** Közzétettük. — **D. J.** Az ötéves korpótelek csak az öt szolgálati év után tarthat igényt, tehát 1901. július 30-án. — **K. F. Mucsi.** Csak a fölvetett kérdésre szorítkozunk. — **D. F. Palota-Ilava.**

Az érdemes hozzászólást közzéteszszük. A lapra vonatkozó reklamációkat a kiadóhivatal intézi. — **F. S. Kalocsa.** A polgári tanítóképzőbe való fől vételre a vonatkozó pályázati hirdetést az illető igazgatóság közzéteszi és abban meghatározza a kérvények benyújtásának határidejét is. Kísérje figyelemmel a tanév végén a hivatalos lapot. 2. A besoroztatást követő szünidő alatt. — **Sch. Gy.** A kath. tanköteles gyermekek továbbra is a kath. iskolával kapcsolatos ismétlő-iskolába járjanak: a szülők nem kötelezhetők a törvény alapján arra, hogy gyermeküket a protestáns iskolával kapcsolatos gazdasági ismétlő-iskolába járassák. — **V. A. Tisza-Roff.** Katolikus tanítóképző-intézeti tanár Pécsen. — **W. J. Csehimindszent.** A beérkezett véleményekhez csatoltuk. Értesítjük. — **J. A.** A 11 kereszt roszkévét a hívek a termés állapota szerint kötelesek beszoigáltatni. Ha visszaélések fordulnak elő, a közigazgatási hatóságok jogos panaszaát meghallgatni kötelesek, mert 1894. márcz. 2-án kelt 10.000 számú miniszteri rendelet 11-ik §-a ezt világosan előírja. E terménybeli járandóság megváltására a hívek akarata ellenére csak az 1876. évi XXVIII. t. cz. 6. §-a és az 1876. VI. t. cz. 32. és 33. §-ai értelmében kötelezhetők. — **M. J.** Csodálatos, hogy nyugdíj-ügyben évekig késik a válasz. Sürgessék meg az illetékes kir. tanfelügyelőség útján, a ki az ily ügyekben hivatalból eljárni köteles. — **T. I. S. Kiliti.** Közzétettük. — **O. A. Módos.** Oly miniszteri rendeletet nem ismerünk, a mely ezt eltiltaná; mi úgy hiszszük, hogy az iskolaföntartó, illetőleg az iskolaszék a viszonyok helyes mérlegelésével erre megadhatja az engedélyt. — **K. Gy. Tarany** és **D. J. Keczől.** A néptanítói fizetéssel egységesen megállapított kántori illetményekre semminemű községi pótladó ki nem vehető. (L. 1886. évi XXII. t. cz. 138. §-át.) Azonban egyenes adót azon földek után, melyeket fizetés fejében élvez, ő tartozik fizetni, ha erről a díjlevélben külön intézkedés nem volna. A vizsabayozási adó nem lévén egyenes állami adó, ez a tanítói földek után ki nem vehető. Útladó alól csak a törvényhatósági joggal bíró városok tanítói és az állami tanítók vannak fölmentve. Hogy mi ebben a méltányosság, azon magunk is gondolkozunk. Mert hogy az úgynevezett felekezeti tanítók is a nemzetért dolgoznak egyformán az állami tanítókkal, az kétségtelen. — **«Falusi tanító.»** Hogy az említett zseb-naptár mily alapon indokolja a tanító azon jogát, hogy a tanulók után 25 kr. fölvételi díjat szedhet, azt nem tudjuk. Annyi tény, hogy a tandíj, beiratasi díj ügyében az iskolaszék határoz; a tanító önkényüleg tandíjat meg nem állapíthat.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Esztergom érseki megye.

Ekeli (Komárommegye) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma: két padlózott szoba, zárt konyha, kamara, istálló, sertésöl. 11 (tizenegy) katasztrális hold 117 □ öl szántóföld, 1 (egy) kat. hold 873 □ öl rét, 234 □ öl házikert, fületmény 20 frt, párbér 40 p. m. búza, alapítványok után 2 frt 75 kr, ostayasütésért 5 frt, párpénz 40 frt, tandíj 40 frt, stóla 85 frt, harangozói illetmény 24 frt. Megjegyeztetik, hogy ezen illetményekért köteles az illető az egyházi és harangozói teendőket is végezni, kivéve a vasár- és ünnepnapokat és az ádventi időszakot. A pályázók kérvényeiket *Gaál István* alesperes-tanfelyelő úrhoz küldjék be Komárom-Csicsóra: *határidő: február 10. Vida János*, ekeli plébános. 57 1—1

A **libádi (Esztergomvármegye)** kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Jövedelme: kétszobás lakás, mellék-helyiségekkel: 11 kat. hold és 710 □ öl föld; munkaváltság 50 frt; stóla 5 frt körül; ostayasütésért 5 frt

a községtől egy p. m. tiszta búza; iskolafűtésre egy öl fa. Minden gazdától fél veka kétszeres 14 frt értékben; nyolcz p. m. zab a községtől: öt öl hasábbfa; ismétlősök oktatásáért 20 frt; tandíj-váltás 21 frt 58 kr; államsegély 83 frt. Okmányokkal ellátott folyamodványok *február 7-ig* a bátorkeszi *esperes úrhoz* nyújthatók be. 54 1—2

Egri érseki megye.

Borsod-Apátfalva róm. kath. tanítói állomására pályázat *február 10-ig (tíz)*. Jövedelme egyszobás lakáson és fűtésen kívül: 400 forint. Tanítónök is pályázhatnak. Kérvények alulírottához küldendők. *Vass Lőrinc*, esperes-plébános. 60 1—1

Munkácsi egyházmegye.

A mihálkai (Máramarosmegye) kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: állami segély, korpótlék nélkül, 418 korona, 2½ hold külsőség, 60 veka ágybér (tengeri), 20 szekér tűzifa befuvarozva, 50 korona stóla, lakás kerttel és egyéb épületek. Az állomás azonnal elfogadható. Megjegyeztetik: a községben állami iskola is van. A kérvények a *ker. espereshez* küldendők Száldobosra. 58 1—1

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

Érminszent (Szilágymegye) róm. kath. népiskolánál kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme alapítványokból: 256 frt 67 kr; 20 hold szántó- és kaszálóföld tagban; háromszobás lakás, konyha, kamra; 2700 □öl területű házikerttel és gazdasági épületekkel felszerelve. Tannyelv: magyar. Okleveles tanítók szíveskedjenek szabályszerűleg felszerelt kérvényeiket *7. évi február hó 25-ig* alulírottához küldeni. *Érminszent, u. p.; Erkávas, Turner Mihály* róm. kath. plébános, iskolaszéki elnök. 53 1—2

Pécsi egyházmegye.

Gyulajovanczára (Tolnamegye) a IV. osztálytanítói állásra pályázat. Évi fizetés 600 korona havi előleges részletekben a községi pénztárból fizetve, az iskolában egy bútorozott szoba fűtéssel. Az állomás azonnal elfogadható. Tannyelv: magyar. Az *iskolaszék*. 59 1—2

Kocsola (Tolnamegye). Kántortanítóvá történt megválasztás folytán üresedésbe jött osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik. Fizetése: a községtől 300 korona, a kántortanítótól 300 korona, esetleg élelmezés, államsegély 200 korona és egy bútorozott szoba. Kötelessége a rabizott osztályt vezetni, az ismétlősöket tanítani s a kántorságban segédkezni. Kérvények az iskolaszéki elnökhöz küldendők. *Hábel Vince* kántortanító. 56 1—1

Vácsi egyházmegye.

Kis-Királysági (Csongrádmegye) uradalmi pusztai róm. kath. tanítói állomásra *február 1-ig* pályázat nyitattik. Javadalmazása: tisztességes lakás, 300 frt készpénz, 10 m. tűzifa, egy hold szántott tengeri-föld, egy darab tehéntartás és házi-kert. Ezenkívül egy drb lótartra két hektoliter zab, 28 mtrm. gyepszéna és 14 mtrm. tavaszi szalma. Köteles a tanítást a lakhelyétől közlelő újarosi és esere-szent-lászlói majorokban teljesíteni. Továbbá szünidők alkalmával az uradalomban fölügyelni tartozik, a miért külön díjat élvez. Kellőleg felszerelt kérvények gróf *Károlyi Sándor* ő exzellenziájához címezve, alulírottához küldendők. *Derekegháza, u. p. Szentcs. Bajcsy Gábor*, lelkész. 19 3—3

Veszprémi egyházmegye.

Hetes (Somogy megye) kántortanítói állomására *február 8-ára* pályázat nyitattik. Jövedelme: a) lakás két szobával, konyha, kamra, pincze, istálló, felszer. sertés- és tyúktól; b) 8 hold 1460 □öl szántó után = 110 frt 44 kr. 5 hold 574 □öl rét = 100 frt, kert és bésőség

1463 □öl = 26 frt 52 kr; c) hat öl hasáb tűzifa = 60 frt; d) 7½ p. m. búza = 22 frt 50 kr, uradalomtól: 16 p. m. rozs = 40 frt, 2 p. m. zab = 3 frt, 8 méter gabona, fele búza, fele rozs = 50 frt; e) készpénz korpótlékkal 211 frt 35 kr; f) stóla 26 frt; g) temető-kaszálat = 10 frt; h) zselérektől körülbelül 10 frt. Összesen 669 frt. Kérvények másolatban *plébánia-hivatalhoz* intézendők, személyes bemutatkozás kívánatos. 61 1—1

EPERJES, 1898.
Dicséző oklevél.

SZEGED, 1899.
Kiallítási oklevél.

Szives figyelembe!

A min. vallás- és közokt. Miniszterium 78095/98. sz. rend. minden fokozatú iskoláknak használatra ajánlott kitűnő minőségű, mely fekete, fenyetlen, kellemes erdeségű, gyorsan szárado és maradandó

iskolatábla-máz

új és régi (kopott) iskolatáblák s bármily nemű és nevű más írásfelületek befestésére szállít használatra készen 3.60 és 7.— koronáért, bádogszelencékben (tart. 3/4 és 3/4 kg.) a készítő

GRESCHIK GYULA, Lőcsén

(Szepesmegye).

Továbbá: 1 drb iskolatáblamáz-csész 1.20 kor., 1 palack legfin. higított piros vonalozófesték vonaluzó csészével 70 fill. Lada, szállító-levél 40 fill. Szállítás az egész éven át, készpénz vagy utánvét mellett. Kérem a pénzt és csomagolás díját lehetőleg előre beküldeni. Kivánatra ny. számla, nyugtábelv. fölszámításával.

Nagy szállításoknál tetemes árengedmény. Prospektus (magyar vagy német) szántalan díjmentesen és ajándékkal ingyen és bérmentve. 55 1—3

— Törvényesen védett. —

Minden rendelés franco küldetik.

Orgona-építési műintézet.

RIEGER TESTVÉREK

Budapest, Garay-utca 48.

Rieger Testvérek Jägerndorfi (Osztr.-Szil.) cs. és kir. udvari orgona-gyárának fiókja. Legolesobb áron kiváló orgonákat szállítanak.

A czég 25 évi fennállása óta

700-on felül új orgonát

épített, melyek közül 255 esik Magyarországra, a többit Norvégiába, Németországba, Romániába, Orosz-, Olasz- és Törökországba szállították.

Orgona-árjegyzékek ingyen és bérmentve.